

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

นักวรรณคดีไทยให้คำจำกัดความและความสำคัญของการศึกษาวรรณคดีว่า “วรรณคดีเป็นศิลปะที่มีความงาม ความไพเราะกล่าวได้ว่าวรรณคดีเป็นเครื่องมือที่ใช้สอยเพื่อประโยชน์สุขทางกายประโยชน์สุขทางใจ วรรณคดีมีความเป็นอมตะสืบทอดจากชั่วอายุหนึ่งไปสู่อีกชั่วอายุหนึ่งต่อไป วรรณคดีจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง เมื่อวรรณคดีมีศิลปะที่กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม จึงย่อมถูกจำกัดแคววมเป็นเฉพาะหมู่เฉพาะกลุ่ม และไม่อาจแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา เครื่องมือใดก็ตามที่มีความงามเป็นที่จับใจ ย่อมเป็นของแน่นอนว่าผู้สร้างเครื่องมือชิ้นนั้นจะต้องใช้ความคิดและฝีมือที่เป็นเยี่ยม ความคิดและฝีมือเป็นเยี่ยม จะต้องเป็นเรื่องสะสมกันมาช้านานในหมู่นักเจ้าของความคิดและฝีมือชิ้นนั้น ศิลปะจึงเป็นเรื่องที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของชนชาติ หากมนุษย์ชนชาติใดยังอยู่ในลักษณะกึ่งหรือป่าเถื่อนแล้ว ย่อมเป็นการยากที่มนุษย์ชนชาตินั้นจะสร้างศิลปะใดๆ ขึ้นได้ ศิลปะไม่ว่าแขนงใด ย่อมวิวัฒนาการมาจากเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ อาจเป็นเครื่องมือที่ใช้สอยเพื่อประโยชน์สุขทางกายประโยชน์สุขทางใจ หรือเพื่อสนองศรัทธาของคนก็ได้ จึงอาจกล่าวอย่างเต็มภาคภูมิว่า ศิลปะคือเครื่องมือที่ได้พัฒนาถึงขั้นที่มีความงามเป็นที่จับใจ เมื่อเครื่องมือใดพัฒนาถึงขั้นงามจับใจแล้ว เครื่องมือนั้นจะได้รับการยกย่องว่าจับใจมากกว่าจะใช้เครื่องมืออื่นๆ เป็นปกติธรรมดา จนบางทีอาจทำให้มองไม่เห็นว่าเป็นเครื่องมือ การศึกษาศิลปะจึงจำเป็นต้องมีการชี้แนะหรือถกเถียงอภิปรายกันระหว่างผู้รู้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้การศึกษาศิลปะนั้นมีชีวิตยิ่งขึ้นที่วรรณคดีเป็นเครื่องมือสื่อความคิด จึงมีส่วนในการรับใช้ชีวิต เช่น ให้แนวคิดปรัชญาในการดำรงชีพ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน รับใช้สังคม เช่น ให้เกิดสำนึกร่วมกัน ชี้แนวทางในการอยู่ร่วมกัน ชี้บทบาทของคนในสังคม รับใช้รัฐ รัฐคือสังคมที่ขยายตัวอย่างเต็มที่ รับใช้ลัทธิศาสนา เช่น เป็นอุปกรณ์ในการเผยแพร่ ฉะนั้นวรรณคดีบางเรื่องบางเล่ม จึงเป็นปฏิบัติกับลัทธิกับผู้ถืออำนาจรัฐ”¹ การศึกษาวรรณคดีนอกจากเป็นการซึมซับความงามทางศิลปะซึ่งเป็นเครื่องมือจรรโลงจิตใจมนุษย์แล้ว ยังเป็นการสืบสานความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมแห่งชนชาติ

ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมจีนของชนชาติจีน โดยเฉพาะทางด้านภาษาและวรรณคดีได้ตกทอดและแพร่กระจายเข้ามายังประเทศไทยตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และมีหลักฐานปรากฏชัดเป็นครั้งแรกสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงมีพระกระแสรับสั่งให้

¹ ล้อม เพ็งแก้ว (เกตุทัต ศาสตราภิธาน ล้อม เพ็งแก้ว) (2549). วายเวียงวรรณคดี สำนักพิมพ์พิมพ์คำ. หน้า 4-5.

คณะมหาเสนาบดีของราชสำนักแปลผลงานประพันธ์ “ซานกั๋วเหยี่ยนอี้” 三国演义 เป็นภาษาไทยและให้ชื่อว่า “สามก๊ก” โดยทรงมีพระราชดำริให้ใช้เป็นคัมภีร์ศึกษาเพื่อการศึกษาสงคราม การแปลวรรณคดี “สามก๊ก” ประสบความสำเร็จเป็นอันมาก ส่งผลกระทบให้เกิดความนิยมศึกษาวรรณคดีจีนเรื่องอื่นๆ ในสมัยต่อมา ปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ไทย-จีนรัตนโกสินทร์ศกตอนต้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง เพราะไทย-จีนที่นื่องเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญมาตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงอยุธยา ก่อนที่วรรณกรรม “สามก๊ก” จำนวนภาษาไทยจะถือกำเนิดขึ้นมาและเป็นที่รู้จักกันทั่วไปนั้น ชาวไทยมีความเลื่อมใสศรัทธาชาวจีนในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดรายหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญการด้านยุทธวิธีการค้าที่หาชนชาติใดเสมอเหมือน เมื่อ “สามก๊ก” แพร่หลายจนได้รับความนิยมทั่วไป ชาวไทยจึงได้มีความตระหนักเพิ่มขึ้นว่าประเทศคู่ค้าสำคัญรายนี้ยังเป็นผู้อารยธรรมทางด้านวัฒนธรรมทางปัญญาที่ยิ่งใหญ่อีกด้วย คลังแห่งปรัชญาความคิดอันลุ่มลึก ความมหัศจรรย์ของตัวอักษรจีนและความไพเราะที่บังเกิดแก่ภาษาที่ปรากฏ ความเลื่อมใสศรัทธาเหล่านี้ต่อชนชาวจีนยังผลให้เกิดวรรณกรรมจีนในสำนวนภาษาไทยอีกหลายผลงานตามมาและเจริญรุ่งเรืองจนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย การแพร่กระจายของวรรณกรรมจีนในรูปลายลักษณ์อักษรเรื่องอื่นๆ ที่ตามมาเป็นหลักฐานนั้นปรากฏรวมถึง 34 เรื่อง ได้แก่ ไชยอันและสามก๊ก (แปลในสมัยรัชกาลที่ 1) เลียดก๊ก ห้องสิน ตั้งอัน (แปลในสมัยรัชกาลที่ 2) ไชยจีน ตั้งจิ้น นำซ้อง ชุยถ้ง นำปักซ้อง หงอโต้ เม่งเฉียว บ้วนฮวยเหลา โหงวโ้วเพงไซ โหงวโ้วเพงหน้า ซวยงัก ซ้องกั้ง (แปลในสมัยรัชกาลที่ 4) ไคเก็ก ช่วยถ้ง เส้าปัก จิยินก๊วยเจงตั้ง จิเตงซัน เจงไซ เองเลียดควัน อิวกั้งหน้า ไคอั้งเผ่า เซียวอั้งเผ่า เนียหน้อัดซ้อ เม็งมวดเซงฉ้อ ไช้อิว เปาเล่งถูกอัน (แปลในสมัยรัชกาลที่ 5) เซงเฉียว ่วนเฉียว บูเช็กเทียน โหงวโ้วเพ็งปัก (แปลในสมัยรัชกาลที่ 6)²

เป็นที่น่าสังเกตว่าในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นต้นมาก่อนถึงยุครัชกาลที่ 5 นั้น รสนิยมในการ

² วรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 1-6 ตามหลักฐานการรวบรวมของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลพรหม มีด้วยกันทั้งสิ้น 34 เล่ม ผู้วิจัยได้เคยทำตารางประมวลรายชื่อเป็นภาษาจีนในงานวิจัยปริญญาโท หัวข้อ “การศึกษาวรรณกรรมชาวจีนในประเทศไทย” เมื่อปี พ.ศ. 2538 เพื่อประโยชน์ต่อการเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทย จึงขอแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมดังข้อมูลด้านล่างนี้ (อ้างอิงจากงานวิจัย 谢玉冰: 《西游记》在泰国之研究, 台湾: 中国文化大学硕士学位论文, 1995 年 12 月 5 日, 第 23 页).

皇位 รัชสมัย	时代 ช่วงเวลา	จำนวน	中国文学在泰译本 วรรณกรรมจีนฉบับแปลภาษาไทย
泰皇一世 รัชกาลที่ 1	1782-1809	2	《三国演义》，《西汉》
泰皇二世 รัชกาลที่ 2	1809-1824	3	《列国志》，《封神榜》，《东汉》
泰皇四世 รัชกาลที่ 4	1851-1868	12	《西晋》，《东晋》，《南宋》，《隋唐》，《南北宋》，《五代》，《万花楼》，《五虎平西》，《五虎平南》，《说岳》，《水浒传》，《明朝》
泰皇五世 รัชกาลที่ 5	1868-1910	12	《盘古开天》，《隋唐》，《扫北》，《薛仁贵征东》，《薛仁贵征西》，《英烈传》，《游江南》，《小红袍》，《岭南逸事》，《明末清初》，《西游记》，《包龙图公案》
泰皇六世 รัชกาลที่ 6	1910-1925	4	《清朝》，《元朝》，《武则天》，《武松打虎》

คัดสรรวรรณกรรมจีนเพื่อถอดความเป็นภาษาไทยนั้นมุ่งเน้นไปทางด้านวรรณกรรมประวัติศาสตร์ หรือที่เรียกกันว่า นวนิยายอิงพงศาวดาร ทั้งที่การศึกษาสงครามกับเพื่อนบ้านภายหลังรัชกาลที่ 2 เป็นต้นมานั้นลดน้อยลงจนแทบจะไม่ปรากฏ แต่ค่านิยมการแปลวรรณกรรมจีนประเภทข้อมูลศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครองก็ยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้อาจกล่าวว่าเป็นลักษณะเด่นของกิจกรรมงานแปลในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นประการหนึ่ง และตั้งแต่กลางรัตนโกสินทร์เป็นต้นมานั้น ค่านิยมของการเสพรสวรรณกรรมจีนได้แพร่หลายไม่เฉพาะชนชั้นสูงแต่แพร่กระจายสู่ชนชาวไทยท้องถิ่นทั่วประเทศ กิจกรรมการแปลวรรณกรรมจีนไม่เพียงมีจำเพาะอยู่ในสำนักราชวังเท่านั้น องค์กรเอกชนทั้งรายใหญ่และรายย่อยต่างให้ความสำคัญไม่ยิ่งย้อ วัตถุประสงค์ของการคัดเลือกงานแปลวรรณกรรมจีนตั้งแต่กลางรัตนโกสินทร์ศกเป็นต้นมาแปรเปลี่ยนจาก “นโยบายของรัฐ” มาเป็น “ความบันเทิงของประชารัฐ” และความนิยมงานแปลไม่เพียงจำกัดประเภทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของจีนเท่านั้น วรรณกรรมจีนประเภทนวนิยายรัก นิยายไสยศาสตร์ หรือประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านของจีนก็เริ่มได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาไทยอย่างแพร่หลายเช่นกัน วรรณกรรมพื้นบ้านจีนที่มีผู้คัดเลือกลำมาแปลเป็นสำนวนภาษาไทยนั้นส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมประเภทวรรณกรรมคลาสสิกที่มีชื่อเสียง เช่น ส่วยหู่ ไช้อิว ไคเก็ก เป็นต้น

และแม้ว่ารัตนโกสินทร์บางยุคสมัยวรรณกรรมจีนอาจจะไม่รุ่งเรืองเท่าที่ควร ทว่า อิทธิพลของวรรณกรรมจีนก็ไม่เคยที่จะหยุดการขยายผล จวบจนปัจจุบัน งานแปลมิได้จำกัดอยู่เพียงประเภทวรรณกรรมคลาสสิกและวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ ประเภทวรรณกรรมปัจจุบัน วรรณกรรมสมัยใหม่และร่วมสมัยของจีนต่างก็ได้รับความนิยมแปลเป็นภาษาไทยจำนวนไม่น้อยเรื่องเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ขอบเขตของประเภทงานแปลยังได้ขยายวงกว้างขวาง ซึ่งมีทั้งการแปลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ศิลปะ และปรัชญาจีน เป็นต้น จึงรวมความได้ว่า งานแปลเรื่องเกี่ยวกับจีนที่แพร่หลายในประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องแทบจะไม่มีขาดสาย

เมื่อลองสำรวจช่วงเวลาของการแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัตนโกสินทร์ตอนต้นจวบจนถึงรัตนโกสินทร์ปัจจุบันนั้น ภายหลังจากที่กระแสวรรณกรรมจีนได้แพร่หลายในประเทศไทยเป็นระยะเวลามากกว่า 200 ปี พบว่าเริ่มมีนักวิชาการไทยกลุ่มหนึ่งได้ศึกษาภาพรวมของความสัมพันธ์ทางด้านวิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนในประเทศไทย โดยผลงานที่ได้สร้างประโยชน์โดยตรงต่อวงการศึกษาวรรณกรรมจีนในประเทศไทยที่สำคัญนั้น ได้แก่ บทความเรื่อง “วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนแบบจีนและเกี่ยวกับจีนในภาษาไทย” ของขวัญดี รักพงศ์ ที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2520³ เป็นผลงานที่ได้แจกแจงรายชื่อวรรณกรรมจีนที่แพร่หลายในเมืองไทยที่สำคัญ ๆ โดยลำดับการ

³ บทความเรื่อง “วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนแบบจีนและเกี่ยวกับจีนในภาษาไทย” ของขวัญดี รักพงศ์ นี้ปรากฏอยู่ใน “วารสารธรรมศาสตร์” ปีที่ 7 เล่มที่ 2 (ตุลาคม-ธันวาคม 2520) หน้า 102-134.

นำเสนอทั้งตามลักษณะและประเภทของวรรณกรรม ตามลำดับคุณภาพของงานแปลและตามยุคสมัยก่อน-หลังของวรรณกรรม คือ งานวรรณกรรมจีนโบราณ วรรณกรรมจีนสมัยใหม่และร่วมสมัย บทความของ ขวัญดี รักพงศ์ ถือได้ว่าเป็นการนำร่องการศึกษาด้านวิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทย และขยายผลให้เกิดบทความอื่นตามมา ดังเช่น บทความเรื่อง “ข้อสังเกตจากการศึกษาวรรณกรรมไทย-จีน” ของวินิตา คิถียนต์⁴ ที่เผยแพร่ใน “ศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนศึกษา” ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ.2532⁵ ก็ได้มีการอ้างอิงงานของ ขวัญดี รักพงศ์ นอกจากนั้นในแหล่งข้อมูลเดียวกันพบว่า บทความเรื่อง “วรรณคดีเกี่ยวกับการแปลวรรณกรรมไทย-จีนในประเทศไทย” ของ วิวัฒน์ รุ่งวรรณวงศ์⁶ ก็เป็นบทความสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ได้นำเสนอภาพรวมของการแพร่กระจายวรรณกรรมจีนในประเทศไทยโดยสรุปได้อย่างมีลำดับเก่า-ใหม่เป็นที่น่าสนใจยิ่ง วิวัฒน์ รุ่งวรรณวงศ์ ได้เกริ่นนำด้านความผูกพันทางสายเลือดของวัฒนธรรมไทย-จีน ก่อนที่จะแนะนำความเป็นมาด้านการแปลวรรณกรรมไทยเป็นภาษาจีน และมีการยกตัวอย่างผลงานแปลวรรณกรรมไทยเป็นภาษาจีนและการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยพร้อมด้วย⁷

ตามทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าบทความที่กล่าวถึงข้างต้นน่าจะถือได้ว่าเป็นเอกสารศึกษาประวัติการแปลวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทยยุคแรก ๆ ของไทยทั้งมีสาระค่อนข้างครอบคลุมและมีรายละเอียดชัดเจนมากกว่าเอกสารชิ้นใดที่เคยปรากฏมาก่อนหน้านี้ แต่ทว่าเมื่อได้สืบค้นเอกสารศึกษาเพิ่มเติมพบว่ายังมีบทความอีกเรื่องหนึ่งที่พิมพ์เผยแพร่ก่อนหน้านี้ คือบทความเรื่อง “วรรณกรรมจีนในภาษาไทย” ของประจักษ์ ปรากฏิตยากร พิมพ์เผยแพร่ในวารสาร “จันทร์เกษม” ปี พ.ศ.2513⁸ งานศึกษาวรรณกรรมจีนในภาษาไทยของประจักษ์ ปรากฏิตยากร มีสาระสำคัญ 2 ส่วน คือการนำเสนอลักษณะงานแปลวรรณกรรมจีนที่แพร่หลายในประเทศไทยและรายชื่อวรรณกรรมจีนที่แปลเป็นภาษาไทยในแต่ละรัชกาล (ดังที่เกริ่นนำแล้วข้างต้น) ส่วนที่สอง เป็นหัวข้ออิทธิพลวรรณกรรมจีนในวรรณกรรมไทย ที่ได้แบ่งเป็นอิทธิพลด้านลีลาการประพันธ์ อิทธิพลด้านสำนวนโวหาร อิทธิพลด้านเนื้อเรื่องและอิทธิพลด้านการละคร ผู้วิจัยเข้าใจว่าน่าจะเป็นบทความที่ส่งอิทธิพลต่อบทความของ วินิตา คิถียนต์ส่วนหนึ่งด้วย โดยเฉพาะเรื่องการตั้งข้อสังเกตวรรณกรรมไทยบางเรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมจีนฉบับภาษาไทยบางเรื่อง

⁴ อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บทความที่กล่าวถึงนี้เน้นศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของงานแปลสามก๊ก ไซฮัน ห้องสิน ซ้องกั้ง ได้อัน และสำนวนภาษาที่ปรากฏในนวนิยายกำลังภายใน เป็นการศึกษาแนววรรณกรรมเปรียบเทียบจีน-ไทย.

⁵ ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร บรรณาธิการ. (2532) ศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนศึกษา. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 91-118.

⁶ อุปนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ตำแหน่งอื่นในขณะนั้น ได้แก่ หัวหน้าข่าวเศรษฐกิจ บรรณาธิการหน้าศิลปวัฒนธรรมไทย หนังสือพิมพ์ดวงอาทิตย์ ที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ หัวหน้าหน่วยวิจัยเศรษฐกิจ ธนาคารศรีนคร จำกัด สำนักงานใหญ่ และผู้แปลวรรณกรรมไทย-จีนรวมทั้ง “สุนทรสืบทิต” ตั้งแต่ปี พ.ศ.2490 แม้ว่า วิวัฒน์ รุ่งวรรณวงศ์ ไม่ได้เป็นนักวิชาการหรือนักวิจัยโดยตำแหน่งวิชาชีพ แต่ได้เป็นบุคคลที่มีคุณูปการต่อการศึกษาเรื่องจีนในไทยที่สำคัญรายหนึ่ง. เรื่องเดียวกัน หน้า 267.

⁷ เรื่องเดียวกัน หน้า 135-169.

⁸ ประจักษ์ ปรากฏิตยากร. จันทร์เกษม. ฉบับที่ 97 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2513) หน้า 42-56. (สำเนาที่ศึกษารวบรวมไม่ปรากฏปีที่พิมพ์เผยแพร่).

ด้านลักษณะงานแปลวรรณกรรมจีนที่แพร่หลายในประเทศไทยนั้น ประจักษ์ ปรากฏพิทยากร เกริ่นนำไว้ว่า หนังสือจีนที่ปรากฏในภาษาไทยนั้น เห็นจะมีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) ถ่ายทอดจากภาษาอังกฤษ ซึ่งมีทั้งที่ฝรั่งแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ไทยถ่ายทอดจากภาษาอังกฤษอีกทีหนึ่ง ได้แก่ เรื่อง นางพญาของเขา ของ น.ม.ส. และซุสึสองเขา ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หรือสามก๊กฉบับวิพากษ์ ของยาขอบ และประเภทฝรั่งที่เคยอยู่เมืองจีนแต่เป็นนวนิยายจีน เช่น ทรัพย์ในดิน ของเฟิร์ล เอส บัก ซึ่งสันติสิริมแปลเป็นภาษาไทย 2) คนไทยถ่ายทอดจากภาษาจีนโดยตรง โดยมีอยู่ 2 ลักษณะ ประเภทแรกคือ คนไทยที่รู้ภาษาไทยดี ไม่รู้ภาษาจีน ส่วนคนจีนรู้ภาษาไทยดีก็ไม่รู้ จึงต้องอาศัยล่าม แล้วให้คนไทยขุดเกล้าสำนวน เช่น สามก๊กฉบับของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และเรื่องยี่สิบสี่เห่า ซึ่งพระเจนจินอักษร (สุดใจ ตัณฑากาศ) แปล และ ปรีดา ศรีชลาลัย เรียบเรียง ประเภทที่สอง คนไทยถ่ายทอดจากภาษาจีนโดยตรง เช่น ซ้องกั๋ง หรือ ดอกเหมย ในแจกันทอง ของ “เนียน” (เนียน กรุมะโรหิต) 3) คนไทยแต่งขึ้นเอง บางทีก็อาศัยเค้าพงศาวดารของจีน บางทีก็จินตนาการเอาเอง เช่น เรื่องซันบ้อเหมา ของ ฮ.โซประการ การแบ่งประเภทงานแปลวรรณกรรมจีนของประจักษ์ ปรากฏพิทยากรนี้ค่อนข้างชัดเจนและมีความครอบคลุมเป็นอย่างดี

ผลงานที่เกี่ยวข้องช่วงระหว่างปี พ.ศ.2532-2536 (ทศวรรษที่ 30 หรือค.ศ.1989-1992) ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาวรรณกรรมจีนในไทยอีกเล่มหนึ่ง คือ “สามก๊ก วรรณทัศน์”⁹ เป็นหนังสือที่ได้ร่วมทัศนะและข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมสามก๊กโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ได้แก่ พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช สุกิจ นิมมานเหมินท์ ขง อิงคเวทย์ ทวีป วรดิกล ฉาวร สิกขโกศล ทองแถม นางจางง ดร.สมบัติ จันทร์วงศ์ ดร.วินิตา ดิถียนต์ ดร.มาลินี ศิลกวิชัย จินเส้าหลิน (นามปากกา) และชาวต่างประเทศ อีราอิวา โดชิ เป็นต้น ร่วมแสดงมุมมองเกี่ยวกับสามก๊ก ทั้งด้านความหมายทางการเมือง การปกครอง ความสำคัญต่อธุรกิจการค้า ความสำคัญด้านวรรณกรรม มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์วรรณกรรม “สามก๊ก” ทั้งต้นฉบับภาษาจีน ฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาไทย กล่าวได้ว่าเป็นการรวบรวมทัศนะเชิงวรรณคดี วิจารณ์ที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทยเป็นอย่างดี

ดังที่เกริ่นนำมาโดยทั้งหมด เห็นได้ว่ารัตนโกสินทร์ศก 200 กว่าปีที่ผ่านมา แม้วางานวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทยจะมีปรากฏให้เห็นอยู่หลากหลายลักษณะ การรับอิทธิพลวรรณกรรมจีนไม่ได้จำกัดเพียงประเภทของการเสพรสวรรณกรรมของผู้อ่านแต่ละรูปแบบ ยังได้พัฒนาถึงขั้นมีการศึกษารวบรวมเพื่อวิเคราะห์ วิจารณ์ และเปรียบเทียบกับวรรณกรรมของไทยด้วย แต่กระนั้นเอง งานศึกษาวรรณกรรมจีนที่ปรากฏในสำนวนภาษาไทยที่กล่าวมาทั้งหมดยังจำกัดอยู่เพียงความเคลื่อนไหวของการศึกษา

⁹ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชและคนอื่น(2536) . สามก๊กวรรณทัศน์. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.

วรรณกรรมจีนประเภทร้อยแก้วเป็นหลัก¹⁰ ส่วนบทความที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนั้น ก็ไม่ได้นำเสนอข้อมูลเบื้องหลังหรือเบื้องหน้าของการแพร่กระจายวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยเล่มนี้จึงมุ่งศึกษาการแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ถือเป็นการศึกษาต่อยอดและเติมเต็มการศึกษาวรรณกรรมจีนที่แพร่กระจายในประเทศไทยให้ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษางานแปลร้อยกรองจีนโบราณในประเทศไทยตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์จีนตอนต้นถึงปลายราชวงศ์ชิง โดยจะศึกษาลักษณะของการแพร่กระจาย ผลและอิทธิพลจากการแพร่กระจาย เป็นต้น และเพื่อชำระสะสางงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่กระจายขาดการรวบรวมและจัดเก็บอย่างเป็นหลักเป็นฐาน

หากการศึกษา “วรรณคดีร้อยแก้วจีน” เปรียบเสมือนการได้ศึกษาเรื่องราวและวิถีชีวิตและแนวคิดของชาวจีนในฉบับสมบูรณ์ การศึกษา “วรรณคดีร้อยกรองจีน” ก็น่าจะเสมือนการศึกษาเรื่องราววิถีชีวิตและทัศนวิสัยของชาวจีนในมุมมองที่พิถีพิถันในฉบับย่อ ถึงกระนั้นก็ยังมิมีข้อแตกต่างบางประการ เนื่องจากวรรณคดีร้อยกรองจีนโบราณเป็นรากฐานของการกำเนิดวรรณคดีร้อยแก้ว ดังนั้นวรรณคดีร้อยกรองจึงเรียงร้อยภาพและถ้อยความที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ที่มีอายุยาวนานกว่าวรรณคดีร้อยแก้ว ประการที่สองวรรณคดีร้อยแก้วสามารถสะท้อนสภาพสังคมและความเป็นจริงในชีวิตมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันก็ยังสามารถสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ที่สื่อความจากเค้าโครงเรื่องโดยทางอ้อม ขณะที่วรรณคดีร้อยกรองจีนได้สะท้อนความรู้สึกสุนทรีย์และความรู้สึกที่เป็นจริงเป็นจังต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผ่านตัวอักษรเพียงไม่กี่วรรคหรือเพียงไม่กี่คำแต่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์โดยตรงและมองเห็นภาพสังคมในยุคสมัยนั้นได้ชัดเจนมากกว่า ประโยชน์ทางอ้อมของการศึกษาวิจัยวรรณกรรมร้อยกรองจีนจึงสามารถสะท้อนภาพประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองหรือทัศนะของกวีชาวจีนที่อาศัยอยู่ในยุคสมัยนั้น ๆ ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับจีนของชาวไทยต่อไปในภายภาคหน้า

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.1 เพื่อรวบรวมงานและจัดระเบียบงานแปลวรรณกรรมประเภทร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่กระจายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ให้เป็นระบบ

2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การกระจายผลงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุง

¹⁰ วรรณกรรมจีนที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงตอนกลาง ที่กล่าวถึงทั้ง 34 เรื่องนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นวรรณกรรมแปลประเภทร้อยแก้วทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นประเภทนวนิยายประวัติศาสตร์ “ลี้ชื่อเสี่ยวจ้าว” (历史小说) และนวนิยายโบราณหรือ “กุได้เสี่ยวจ้าว” (古代小说) ที่แพร่หลายในสมัยราชวงศ์หมิงเป็นต้นมา.

รัตน โกสินทร์ โดยศึกษาขอบเขต ลักษณะหรือรูปแบบของการแพร่กระจายวรรณกรรมในตำแหน่งที่แพร่กระจายหรือแหล่งกำเนิดวรรณกรรมเป็นสำคัญ

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลการกระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ด้านขอบเขต ลักษณะหรือรูปแบบของการแพร่กระจาย โดยพิจารณาในตำแหน่งผู้รับอิทธิพลวรรณกรรมนั้นเป็นหลัก

2.4 เพื่อศึกษากระบวนการแพร่กระจาย ได้แก่ เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 ร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่หลายเป็นภาษาไทยไม่ได้ครอบคลุมทุกยุคสมัยแห่งวิวัฒนาการร้อยกรองจีนโบราณในประวัติศาสตร์จีน

3.2 ร้อยกรองจีนที่ได้รับความนิยมนำมาแปลเป็นภาษาไทยมากที่สุดน่าจะเป็นร้อยกรองสมัยราชวงศ์ถังและซ่ง

3.3 ร้อยกรองประเภท “ซือ” 詩 และ “ฉือ” 詞 เป็นประเภทต้นทลักษณ์จีนที่ได้รับความนิยมแปลเป็นภาษาไทยมากที่สุด โดยความนิยมแปลร้อยกรองประเภท “ซือ” 詩 มากกว่าประเภท “ฉือ” 詞 และมากกว่าประเภทอื่น ๆ

3.4 หลี่ไป๋และตู้ฝู่เป็นนักกวีชายชาวจีนที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และหลี่ซิงจ้าวเป็นนักกวีหญิงชาวจีนที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

3.5 ผลงานกวีนิพนธ์ของหลี่ไป๋ และ ตู้ฝู่ได้รับความนิยมนำมาถ่ายทอดเป็นสำนวนภาษาไทยมากที่สุด ส่วนบทกวีจีนที่ได้รับความนิยมแปลเป็นภาษาไทยมากที่สุด คือ “จิ้งเยี่ยซือ” 靜夜詩 และ “จุนเสี่ยว” 春曉 ซึ่งเป็นบทกวีที่เด็กนักเรียนชาวจีนแทบจะทุกคนท่องจำได้

3.6 ผลงานของนักกวีชาวจีนที่ปรากฏในตำรา “กวีถึง 300 บท” ซึ่งเป็นตำราที่ได้คัดกรองและรวบรวมรายชื่อบทกวีและรายชื่อนักกวีจีนยุคถึงที่ชาวจีนส่วนใหญ่รู้จักกันดีนั้นน่าจะมีการแพร่หลายเป็นสำนวนภาษาไทยด้วยจำนวนหนึ่ง แต่แพร่หลายเฉพาะบทกวีหรือผลงานกวีที่มีชื่อเสียงเท่านั้น

3.7 สิ่งพิมพ์ที่มีหลักฐานการแพร่กระจายงานแปลร้อยกรองจีนโบราณที่แน่ชัด ประกอบด้วยสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือแปลบทกวีจีนโดยเฉพาะ นอกจากนั้นอาจจะพบในหนังสือหรือตำราวิชาการระดับชั้นบ้างแต่จำนวนบทกวีจีนที่แปลเป็นภาษาไทยมีจำนวนไม่มากเท่ากับหนังสือแปลเฉพาะด้าน

3.8 มีการแพร่กระจายร้อยกรองจีนโบราณสำนวนภาษาไทยที่ปรากฏในหนังสือนวนิยายจีนโบราณ จำพวกนวนิยายประวัติศาสตร์และอิงประวัติศาสตร์อยู่ด้วย โดยมีจำนวนน้อยมาก

3.9 การแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณนอกจากมีการแพร่กระจายในหนังสือ

แปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณและหนังสือประเภทนวนิยายจีน โบราณแล้ว คาดว่าน่าจะมีการเผยแพร่
ในหนังสือหรือตำราเรียนด้านประวัติศาสตร์จีน อารยธรรมจีน วัฒนธรรมจีนและปรัชญาจีนด้วย

3.10 นอกจากการแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณในประเทศไทยที่คาดว่าจะพบ
ในข้อ 3.7-3.9 แล้ว กลุ่มตำราเรียนและหนังสือเรียนทางด้านวรรณคดีเปรียบเทียบก็น่าจะมีการแพร่กระจาย
งานแปลร้อยกรองจีน โบราณด้วยส่วนหนึ่ง

3.11 ผู้แปลบทกวีจีนเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาจีนและภาษาไทยเป็นอย่างดี โดยมีความเชี่ยวชาญทั้ง
สองภาษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะภาษาจีนและมีความเป็นไปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงวัยหรือผู้ที่มีอายุ
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป

3.12 โดยสรุปแล้วการแพร่กระจายของวรรณกรรมประเภทร้อยกรองจีน โบราณในประเทศไทย
นั้นไม่ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายเช่นการแพร่กระจายของวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วจีน เนื่องจากกลุ่ม
ผู้อ่านหรือผู้สนใจอยู่ในเครือข่ายที่จำกัด

4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

งานวิจัยนี้มีแนวทางศึกษาอิทธิพลวรรณคดีนานาชาติภายใต้ทฤษฎีวรรณคดีเปรียบเทียบ กล่าวคือ
ศึกษาอิทธิพลของวรรณคดีข้ามชาติ ข้ามภาษาและข้ามยุคสมัย เพื่อจำกัดพื้นที่ศึกษาให้มีความชัดเจน ผู้วิจัย
ได้ระบุขอบเขตงานวิจัยแต่ละด้าน ดังนี้

4.1 ขอบเขตงานแปลร้อยกรองจีนที่ศึกษารวบรวม

4.1.1 งานวิจัยนี้จะศึกษารวบรวมงานแปลวรรณกรรมประเภทร้อยกรองจีนยุคประวัติศาสตร์จีน
ตอนต้น (ยุคก่อนราชวงศ์โจวหรือก่อนคริสตศวรรษที่ 11) จนถึงปลายสมัยราชวงศ์ซิง (คริสตศวรรษที่ 19) ซึ่ง
ได้แพร่กระจายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 จวบจนรัชกาลปัจจุบัน โดยศึกษารวบรวมข้อมูล
ถึงปี พ.ศ.2553 (ค.ศ.2011)

4.1.2 งานแปลที่ศึกษาวิจัย จำกัดเฉพาะงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณที่แปลเป็น
สำนวนภาษาไทย และเป็นผลงานแปลที่พิมพ์เผยแพร่ภายในประเทศเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาผลงานแปลเป็น
สำนวนภาษาไทยที่แปลและเผยแพร่ในต่างประเทศ

4.2 ขอบเขตของสิ่งพิมพ์ที่ศึกษารวบรวม

สิ่งพิมพ์ที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่

หมวด ก กลุ่มข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน
โบราณเฉพาะด้านหรือประเภทงานเขียนที่มีบทร้อยกรองจีน โบราณปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร โดยตรง
งานวิจัยนี้ได้ลำดับสิ่งพิมพ์ในหมวดนี้ดังนี้

(1) ประเภทหนังสือและตำราประกอบการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีจีน

(2) ประเภทหนังสือแปลร้อยกรองจีนหรือกวีนิพนธ์จีน

(3) หนังสือนิยายจีนโบราณและตำนานบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีน (ศึกษาเฉพาะกลุ่มนวนิยายประวัติศาสตร์และอิงประวัติศาสตร์ งานวิจัยนี้ *ไม่ได้* ศึกษาหนังสือกลุ่มนิยายกำลังภายใน)

(4) ประเภทงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(5) ประเภทวารสารและนิตยสารที่เกี่ยวข้อง

หมวด ข กลุ่มคาดคะเนหรือกลุ่มสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าน่าจะเป็นไปได้ว่ามีการแพร่กระจายของงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณ ในที่นี้ได้ศึกษารวบรวม 2 ประเภท คือ

(1) ประเภทหนังสือเรียนหรือตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์จีน อารยธรรมจีน วัฒนธรรมจีน และปรัชญาจีน

(2) ประเภทหนังสือหรือตำราเรียนวิชาอารยธรรมตะวันออกและวรรณคดีเปรียบเทียบ

หมวด ค เอกสารสำคัญอื่น ๆ หรือหมวดของสิ่งพิมพ์ที่เคยแพร่กระจายในรูปแบบของการจดจารในสถานที่สำคัญที่ได้ปรากฏในประเทศไทย

4.3 ขอบเขตของพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ในการศึกษางานวิจัยนี้ ได้แก่ แหล่งสืบค้นข้อมูลที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ (เทเวศน์) หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางปริทัศน์ มหามงกุฎ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและห้องสมุดมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

4.4 ขอบเขตของทฤษฎีที่ศึกษา

งานวิจัยด้านการแพร่กระจายของงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ใช้ทฤษฎีศึกษาอิทธิพลและการแพร่กระจายของวรรณคดี โดยศึกษา “การกระจายผล” “ผลการกระจาย” และ “กระบวนการกระจายผล” ได้แก่ ขอบเขต ลักษณะหรือรูปแบบการแพร่กระจายวรรณคดีจากแหล่งกำเนิดสู่แหล่งที่รับอิทธิพลวรรณคดี รวมถึงเส้นทางในการแพร่กระจายของวรรณคดี โดยเป็นการศึกษาวรรณคดีข้ามชาติ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางศึกษาสำคัญแนวทางหนึ่งในศาสตร์วรรณคดีเปรียบเทียบและวรรณคดีสากล

5. วิธีดำเนินการศึกษาวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาทางประวัติศาสตร์ ดำเนินการและศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การลงพื้นที่ภาคสนาม (Fieldwork Study) การรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้รู้อย่างไม่เป็นทางการ และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

5.1 วิธีศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การเก็บข้อมูลงานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้ ได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 รวบรวมงานแปลวรรณกรรมประเภทร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่หลายเป็นสำนวนภาษาไทย จากแหล่งข้อมูลหรือสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ

5.1.2 จัดระเบียบสิ่งพิมพ์ให้เป็นหมวดหมู่

5.1.3 กลั่นกรองและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- (1) สืบค้นแหล่งข้อมูลสำคัญ ๆ เพื่อรวบรวมรายชื่อนักกวีจีนที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีน โดยเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ รายชื่อนักกวีจีนที่ศึกษารวบรวมนั้นเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในแต่ละยุคสมัย ซึ่งได้รับการจารึกในประวัติศาสตร์โบราณและแพร่หลายสู่ปัจจุบัน
- (2) จัดทำตาราง “การแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณสมัยกรุงรัตนโกสินทร์” โดยแจกแจงและลำดับรายชื่อนักกวีจีนตามลำดับประวัติศาสตร์ก่อน-หลัง
- (3) รวบรวมรายชื่อนักกวีจีนและบทกวีจีนที่ได้รับการแปลเป็นสำนวนภาษาไทย
- (4) วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงรายชื่อบทกวีและนักกวีจีนที่แพร่กระจายในสิ่งพิมพ์แต่ละเล่มในภาษาไทยและภาษาจีน
- (5) สืบค้นและเทียบเคียงชื่อนักกวีและบทกวีจีนในภาษาจีนสำหรับสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้ระบุข้อมูลภาษาจีน ทั้งนี้เพื่อให้การชำระหรือเทียบเคียงข้อมูลมีความแม่นยำ งานวิจัยนี้จะขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญชาวจีนช่วยเทียบเคียงชื่อบทกวีและนักกวีจีน โดยมี Key word สำคัญในการสืบค้นและเทียบเคียง คือ ชื่อนักกวี ชื่อเฉพาะของสถานที่ ชื่อบุคคล และเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในเนื้อหาบทกวี และการเทียบเคียงข้อมูลจากเครื่องมือศึกษางานวิชาการจากโรงพิมพ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ เช่น “พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทชื่อยุคถัง” (จัดพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์เซี่ยงไฮ้ศัพทานุกรม ปี ค.ศ.1982) “พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทชื่อยุคซ่ง” (สำนักพิมพ์เป่ย์จิงเหยียนชาน ปี ค.ศ.1987) “นักประพันธ์แห่งประวัติศาสตร์จีนคัดสรร : กวีนิพนธ์เถาหยวนหมิงกัศสรร” (พิมพ์โดยสำนักพิมพ์หยวนหลิว (บริษัท จำกัด) ได้หวน ปีที่พิมพ์ ค.ศ.1988) เป็นต้น

5.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork Study)

กลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ กลุ่มผู้มีผลงานแปลบทกวีจีนที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย เช่น โชติช่วง นาดอน (เจ้าของผลงานแปลหนังสือ “กวีในภาพ ภาพในกวี”) ส.สุวรรณ (ประวัติวรรณคดีจีน) นุชบา เรื่องไทย (ผู้แปลบทกวีสมัยดังที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารจีน-ไทยสองภาษารายเดือน) เป็นต้น

5.3 การรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้รู้อย่างไม่เป็นทางการ

การศึกษารวบรวมข้อมูลการแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในประเทศไทย

ไม่สามารถอาศัยแหล่งข้อมูลจากห้องสมุดต่าง ๆ ได้อย่างเดียวเท่านั้น จำเป็นต้องสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวรรณคดีจีน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร ลิกขโกศล (เจ้าของงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เทียบร้อยกรองประเภท “กลอน” ของไทยและร้อยกรองประเภท “ซีอ” ของจีน) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ (บรรณาธิการและเจ้าของวารสารจีน-ไทยสองภาษารายเดือน อดีตอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไล ลีมถาวรนนท์ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาและผู้อำนวยการสถาบันขงจื่อ มหาวิทยาลัยบูรพา ฝ่ายไทย) เป็นต้น โดยการรวบรวมข้อมูลในลักษณะนี้เป็นการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ

5.4 เสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

5.4.1 เสนอผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสำนวนภาษาไทยในตำแหน่งของ “การกระจายผล” จากข้อมูลศึกษาวิจัยเอกสาร

5.4.2 เสนอผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสำนวนภาษาไทยในตำแหน่งของ “ผลการกระจาย” จากข้อมูลศึกษาวิจัยเอกสาร

5.4.3 เสนอผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสำนวนภาษาไทยด้าน “กระบวนการกระจายผล” โดยศึกษาปัจจัยอันเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการแพร่กระจายวรรณกรรมที่ศึกษา จากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลประวัติของผู้แปลและจากการสัมภาษณ์เจ้าของผลงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณที่มีชื่อเสียงและการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

5.4.4 สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาและการเรียนการสอน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระดับกว้างและระดับลึกยิ่งขึ้นต่อไป

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

“การแพร่กระจาย” 流传 งานวิจัยนี้หมายถึง การแพร่ของวรรณกรรมที่กระจายระลอกข้ามพรมแดนชาติ ภาษาและวัฒนธรรม

“การศึกษากการกระจายผล” 流传学: 研究文学的起点 งานวิจัยนี้หมายถึง การศึกษาขอบเขตและลักษณะของการแพร่กระจายวรรณกรรมไปสู่ต่างประเทศ ตามทฤษฎีวรรณคดีเปรียบเทียบแนวทางศึกษาอิทธิพลและการแพร่กระจายของวรรณคดี โดยศึกษาวิเคราะห์แหล่งกำเนิดวรรณกรรมหรือประเทศที่ส่งอิทธิพลในการแพร่กระจายวรรณกรรม (放送国) เป็นหลัก

“การศึกษาผลการกระจาย” 流传学: 研究文学的终点 งานวิจัยนี้หมายถึง การศึกษา

ปรากฏการณ์หรือลักษณะการแพร่กระจายของวรรณกรรมจากต่างประเทศที่แพร่หลายเป็นสำนวนภาษาในประเทศ ตามทฤษฎีวรรณคดีเปรียบเทียบแนวทางศึกษาอิทธิพลและการแพร่กระจายของวรรณคดี ได้แก่ การศึกษาขอบเขต ลักษณะของการแพร่กระจาย ความนิยมหรือการยอมรับในวรรณกรรมนั้น รวมไปถึงรูปแบบของการรับอิทธิพลวรรณกรรมจากต่างประเทศสู่ในประเทศ โดยศึกษาวิเคราะห์จากตำแหน่งผู้รับอิทธิพลวรรณกรรม (接受国) เป็นหลัก

“กระบวนการแพร่กระจาย” 流传途径 งานวิจัยนี้หมายถึง การศึกษาเส้นทางของการแพร่กระจายวรรณกรรมจากแหล่งกำเนิดหรือประเทศที่ส่งอิทธิพลของวรรณกรรมสู่ต่างประเทศนั้นว่าได้ผ่านวิธีการหรือสื่อลักษณะใด รวมไปถึงเงื่อนไขหรือปัจจัยสำคัญใดที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการแพร่กระจายนั้น ภายใต้ทฤษฎีวรรณคดีเปรียบเทียบแนวทางศึกษาอิทธิพลและการแพร่กระจายของวรรณคดี

“ร้อยกรองจีนโบราณ” 中国古代诗歌 หมายถึง งานหนังสือภาษาจีนที่ได้รับการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์จีนและเป็นวรรณกรรมร้อยกรองจีนที่แพร่หลายตั้งแต่ก่อนสมัยราชวงศ์ฉินจนถึงปลายราชวงศ์ซิง ซึ่งคำว่า “ร้อยกรองจีน” ในงานวิจัยนี้อาจใช้คำว่า “บทกวีจีน” หรือ “กวีนิพนธ์จีน” โดยมีความหมายเดียวกัน

“ฉันทลักษณ์” หรือ “ภาษามีสัมผัส” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาจีนคำว่า “อวิ้นเหวิน” (韵文) หมายถึงภาษาที่ชาวจีนโบราณนิยมใช้ในการสื่อสาร โดยเป็นภาษาที่มีแบบแผนและมีเสียงสัมผัสระหว่างคำและวรรค

“งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณ” 中国古诗译作 หรือ “งานแปลกวีนิพนธ์จีนโบราณ” หมายถึง งานแปลผลงานกวีนิพนธ์จีนในประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อนราชวงศ์ฉินถึงปลายราชวงศ์ซิง โดยเป็นผลงานที่ถ่ายทอดหรือแปลเป็นสำนวนภาษาไทย

“สมัยกรุงรัตนโกสินทร์” 曼谷皇朝 หมายถึง ยุคสมัยตั้งแต่ที่พระบาทพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีในปีพุทธศักราช 2325 จนถึงรัชกาลที่ 9 (สมัยปัจจุบัน ซึ่งในที่นี้คือถึงปี พ.ศ.2553)

“การแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณสมัยรัตนโกสินทร์” 中国古诗在曼谷皇朝的流传 ปรากฏการณ์ของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณและปัจจัยที่ทำให้วรรณคดีร้อยกรองจีนโบราณมาปรากฏในประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และแพร่กระจายเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงปรากฏการณ์งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ขอบเขต รูปแบบ กระบวนการของการแพร่กระจาย รวมถึงรายละเอียดของยุคสมัย บทกวี

และนักกวีชาวจีนที่ได้รับความนิยมในการถ่ายทอดเป็นสำนวนภาษาไทย โดยเป็นข้อมูลตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์จนถึงปีพุทธศักราช 2554

7.2 เป็นแหล่งรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลด้านสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่กระจายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงพุทธศักราช 2554 อย่างเป็นหมวดหมู่ชัดเจน

7.3 ได้รับสาระความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจวิวัฒนาการวรรณคดีจีน ข้อเปรียบเทียบของงานประพันธ์ประเภทฉันทลักษณ์ไทย-จีน อิทธิพลของภาษาฉันทลักษณ์ต่อนวนิยายจีน เป็นต้น

7.4 มีคุณค่าด้านการสืบสานและอนุรักษ์วิถีศิลปวิทยาอันเป็นอารยธรรมที่เลิศล้ำของชนชาวจีนในอดีตซึ่งโยงโยงสู่วิถีชีวิตชาวจีนในปัจจุบัน

7.5 ข้อมูลและข้อสรุปจากงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การแปล ประวัติวรรณคดีจีน การอ่านวรรณกรรมจีนคัดสรร วรรณคดีวิจารณ์ วรรณคดีเปรียบเทียบ ทั้งในหลักสูตรระดับปริญญาตรีและหลักสูตรปริญญาตรีขึ้นไป นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลศึกษาอ้างอิงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ในอนาคต